

การบูรณาการหลักพุทธธรรมเพื่อพัฒนาพฤติกรรมผู้ต้องขังที่กระทำความผิด เกี่ยวข้องกับคดียาเสพติดในเรือนจำจังหวัดน่าน

Buddha Dhamma Integration for Development of the Behavior of Inmates
who commit Crimes involving Drug Cases in Nan Province Prison

เกรียงไกร ศิริรัตน์¹,
วรปรัชญ์ คำพงษ์² และ พระครูสุตันทบัติน³
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย^{1,2,3}
Kreingkrai Sirirat¹,
Worapat Khumpong² and Phrakru Sutananthapandit³
Mahachulalongkornrajavidyalaya University^{1,2,3}
Corresponding Author, Email: Ronadinho.30@gmail.com

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1. ศึกษากระบวนการพัฒนาพฤติกรรมผู้ต้องขังที่กระทำความผิดเกี่ยวข้องกับคดียาเสพติดในเรือนจำจังหวัดน่าน 2. ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างหลักพุทธธรรมกับการพัฒนาพฤติกรรมผู้ต้องขังที่กระทำความผิดเกี่ยวข้องกับคดียาเสพติดในเรือนจำจังหวัดน่าน และ 3. นำเสนอการบูรณาการหลักพุทธธรรมเพื่อพัฒนาพฤติกรรมผู้ต้องขังที่กระทำความผิดเกี่ยวข้องกับคดียาเสพติดในเรือนจำจังหวัดน่าน เป็นการวิจัยแบบผสมวิธี กล่าวคือ ใช้การวิจัยเชิงปริมาณและการวิจัยเชิงคุณภาพ กลุ่มตัวอย่างจำนวน 278 คน เครื่องมือที่ใช้คือแบบสอบถาม วิเคราะห์ข้อมูลด้วยการหาค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน และได้สัมภาษณ์เชิงลึกกับผู้ให้ข้อมูลสำคัญ จำนวน 9 คน ใช้เทคนิคการวิเคราะห์เนื้อหาประกอบบริบทผลการวิจัย พบว่า

1. ระดับการพัฒนาพฤติกรรมผู้ต้องขังที่กระทำความผิดเกี่ยวข้องกับคดียาเสพติดในเรือนจำจังหวัดน่าน โดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{x} = 3.46$, S.D. = 0.78)

2. ความสัมพันธ์ระหว่างหลักพุทธธรรมกับการพัฒนาพฤติกรรมผู้ต้องขังที่กระทำความผิดเกี่ยวข้องกับคดียาเสพติดในเรือนจำจังหวัดน่าน โดยภาพรวม มีความสัมพันธ์เชิงบวกในระดับสูงมาก ($R = 0.800^{**}$) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01

* ได้รับบทความ: 21 มีนาคม 2568; แก้ไขบทความ: 21 มิถุนายน 2568; ตอรับตีพิมพ์: 30 มิถุนายน 2568

3. การบูรณาการหลักพุทธธรรมเพื่อพัฒนาพฤติกรรมผู้ต้องขังที่กระทำความผิดเกี่ยวข้องกับคดียาเสพติดในเรือนจำจังหวัดน่าน ควรสอดแทรกหลักภavana 4 ดังนี้ ด้านกายภาวนาการพัฒนากายให้ผู้ต้องขังทุกคนมีปัจจัย 4 เข้าถึงการบริหารทางการแพทย์ มีร้านค้าสงเคราะห์ผู้ต้องขัง ฝึกระเบียบวินัย กิจกรรมนันทนาการ ด้านศีลภาวนา การพัฒนาความประพฤติ ผู้ต้องขังทุกคนได้ผ่านการอบรมหลักสูตรโปรแกรมการแก้ไขตรงตามลักษณะแห่งคดีฯ ฝึกทักษะ วิชาชีพ ด้านจิตตภาวนา การพัฒนาจิตใจ นำหลักธรรมทางศาสนาเป็นแนวทางในการพัฒนาพฤติกรรม ด้านปัญญาภาวนา การพัฒนาปัญญา จัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน การศึกษาวิชาชีพ ระดับอุดมศึกษา และการศึกษาตามอัธยาศัย

คำสำคัญ: การพัฒนาพฤติกรรม; ผู้ต้องขัง; หลักภavana 4

Abstract

This research paper has 3 objectives: 1. To study the level of behavioral development of prisoners who committed drug-related offenses in Nan Provincial Prison 2. To study the relationship between Buddha Dhamma Principles and behavioral development of prisoners who committed drug-related offenses in Nan Provincial Prison 3. To present the integration of Buddha Dhamma Principles to develop the behavioral development of prisoners who committed drug-related offenses in Nan Provincial Prison. This research is a mixed-methods research, i.e., using quantitative research and qualitative research. The sample size of 278 people. The tool used is a questionnaire. The data were analyzed by finding frequency, percentage, mean, standard deviation. Pearson's product-moment correlation coefficient method. Furthermore, in-depth interviews with 9 key informants, using content analysis techniques with context.

The research findings were as follow

1. The level of behavioral development of prisoners who committed drug-related offenses in Nan Provincial Prison is at a moderate level overall ($\bar{x} = 3.46$, S.D. = 0.78)

2. The relationship between Buddha Dhamma principles and behavioral development of drug-related offenders in Nan Provincial Prison, overall, has a very high positive relationship ($R = 0.800^{**}$) with statistical significance at 0.01.

3. Integrating Buddha Dhamma Principles to develop the behavior of prisoners who committed drug-related offenses in Nan Provincial Prison should integrate the concept of the four main principles of bhavana (development) as follows: Kaya bhavana, Physical development: The prison should promote and support all prisoners to have the four factors for living according to human rights principles to be happy according to their abilities, have equal access to medical care like outsiders, provide discipline training, recreational activities. Sila bhavana, Behavioral development: The prison should allow all prisoners to complete a training course in a correction program that is appropriate for the nature of the case and behavior, and train skills and vocational skills. Citta bhavana, Mental development: The prison should emphasize the mental aspect, by using religious principles as a guideline for behavioral development of prisoners. Pañña bhavana, Intellectual development: The prison promote and support all prisoners to receive education at various levels, by organizing basic education, vocational education, higher education, and informal education.

Keywords: Behavioral Development; Prisoners; Bhavana 4

บทนำ

สถานการณ์ยาเสพติดในประเทศไทย พบว่า ประเทศไทยยังเผชิญกับปัญหาการแพร่ขยายตัวของการผลิตยาเสพติดในพื้นที่สามเหลี่ยมทองคำ ส่งผลให้สถานการณ์การลักลอบนำเข้ายาเสพติดรุนแรงอย่างต่อเนื่องตั้งแต่ปี พ.ศ. 2560 ไทยยังคงถูกใช้เป็นทางผ่านและปลายทางสำคัญของขบวนการค้ายาเสพติด โดยยาบ้าเป็นยาเสพติดที่มีการแพร่ระบาดในไทยมากที่สุด (สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด, 2566)

ยาเสพติดนับเป็นปัญหาที่สำคัญของประเทศไทยที่ความรุนแรงมากขึ้นทุก ด้านสุขภาพและจิตของผู้เสพ ปัญหายาเสพติดจึงเป็นปัญหาที่มีใช้เฉพาะเนื่องจากการระบาดและการเจ็บป่วยจากโรคเท่านั้น แต่ยังมี mốiเกี่ยวเนื่องกับปัญหาพื้นฐานของสังคม กรมราชทัณฑ์เป็นหน่วยงานปลายน้ำของกระทรวงยุติธรรม โดยคดียาเสพติดครองแชมป์อันดับ 1 กรมราชทัณฑ์อย่างต่อเนื่องรายงานสถิติผู้ต้องราชทัณฑ์คดี พ.ร.บ. ยาเสพติดทั่วประเทศ สํารวจโดยกรมราชทัณฑ์ ณ วันที่ 1 มกราคม 2566 พบว่า มีผู้ต้องราชทัณฑ์ทั้งสิ้น 206,361 คน หรือเทียบเท่าร้อยละ 78.67 ของผู้ต้องขังทั่วประเทศ (ศูนย์บำบัดยาเสพติดเอกชนภูฟ้าเรสท์โฮม, 2565)

ปัญหานักโทษล้นเรือนจำ ทำให้เรือนจำเต็มไปด้วยผู้เสพยาเล็กน้อยและผู้ค้ารายย่อย จากสถิติการกระทำผิดซ้ำของกรมราชทัณฑ์ตั้งแต่ปีงบประมาณ พ.ศ.2560 เป็นต้นมา พบว่า ผู้ต้องขังในคดีความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด มีอัตราการกระทำผิดซ้ำภายใน 3 ปี หลังได้รับการปล่อยตัว เฉลี่ยสูงถึงกว่าร้อยละ 33 ส่งผลให้เกิดปัญหานักโทษคดียาเสพติดล้นคุก ปัญหาความแออัดในเรือนจำ ตลอดจนปัญหาด้านการจัดสรรงบประมาณและทรัพยากรในการบริหารจัดการที่เกี่ยวข้องตามมา(สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด, 2566) โดยกรมราชทัณฑ์ มีพันธกิจหลักด้านควบคุมผู้ต้องขังอย่างมีอาชีวะ และบำบัดฟื้นฟูและแก้ไขพัฒนาพฤตินิสัยผู้ต้องขังอย่างมีประสิทธิภาพ (กรมราชทัณฑ์, 2566) ซึ่งแนวทางการแก้ไขและบำบัดของกรมราชทัณฑ์ตามนโยบายคืนคนดีสู่สังคม เน้นการฟื้นฟูและบำบัด สร้างอาชีพ พัฒนาจิตใจ สอดคล้องกับพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 มาตรา 6 ที่มุ่งเน้นพัฒนาคนไทยให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ทั้งร่างกาย จิตใจ สติปัญญา ความรู้ และคุณธรรมมีจริยธรรมและวัฒนธรรมในการดำรงชีวิตสามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข (กระทรวงศึกษาธิการ, 2542)

ด้วยเหตุนี้ ผู้วิจัยจึงมีความสนใจศึกษาเรื่อง “การบูรณาการหลักพุทธธรรมเพื่อพัฒนาพฤตินิสัยผู้ต้องขังที่กระทำความผิดเกี่ยวข้องกับคดียาเสพติดในเรือนจำจังหวัดน่าน” เพื่อให้ทราบถึงระดับการพัฒนาพฤตินิสัยของผู้ต้องขังที่กระทำความผิดเกี่ยวข้องกับคดียาเสพติดในเรือนจำจังหวัดน่าน เพื่อเป็นแนวทางสำหรับการปรับปรุงแก้ไข และพัฒนาพฤตินิสัยผู้ต้องขังให้กลับตัวเป็นคนดีสู่สังคม พัฒนาคุณภาพชีวิต และสามารถดำรงชีวิตอยู่ในสังคม หน่วยงาน องค์กรได้อย่างมีความสุข

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาระดับการพฤตินิสัยผู้ต้องขังที่กระทำความผิดเกี่ยวข้องกับคดียาเสพติดในเรือนจำจังหวัดน่าน
2. เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างหลักพุทธธรรมกับการพัฒนาพฤตินิสัยผู้ต้องขังที่กระทำความผิดเกี่ยวข้องกับคดียาเสพติดในเรือนจำจังหวัดน่าน
3. เพื่อนำเสนอการบูรณาการหลักพุทธธรรมเพื่อพัฒนาพฤตินิสัยผู้ต้องขังที่กระทำความผิดเกี่ยวข้องกับคดียาเสพติดในเรือนจำจังหวัดน่าน

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยเรื่อง การบูรณาการหลักพุทธธรรมเพื่อพัฒนาพฤตินิสัยผู้ต้องขังที่กระทำความผิดเกี่ยวข้องกับคดียาเสพติดในเรือนจำจังหวัดน่าน เป็นการวิจัยแบบผสมวิธี กล่าวคือ ใช้การวิจัยเชิงปริมาณ และการวิจัยเชิงคุณภาพ ดังนี้

1. การวิจัยเชิงปริมาณ

1.1 ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง 1) ประชากร ได้แก่ ผู้ต้องขังที่กระทำความผิดเกี่ยวข้องกับคดียาเสพติดในเรือนจำจังหวัดน่าน จำนวน 910 คน 2) กำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่างโดยใช้สูตรการคำนวณของ ทาโร่ ยามาเน่ (Taro Yamane) ซึ่งใช้ระดับความคลาดเคลื่อนที่ 0.05 ได้กลุ่มตัวอย่างจำนวน 278 คน 3) วิธีการสุ่มกลุ่มตัวอย่างใช้หลักการสุ่มอย่างง่าย

1.2 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบสอบถาม โดยแบ่งออกเป็น 4 ตอน ดังนี้ ตอนที่ 1 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับจำแนกตามข้อมูลส่วนบุคคลมีลักษณะเป็นแบบปลายปิด ได้แก่ เพศ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพก่อนต้องโทษ รายได้ ตอนที่ 2 แบบสอบถามเกี่ยวกับการบูรณาการหลักพุทธธรรมเพื่อพัฒนาพฤติกรรมผู้ต้องขังที่กระทำความผิดเกี่ยวข้องกับคดียาเสพติดในเรือนจำจังหวัดน่าน ตามหลักภavana 4 มีลักษณะเป็นมาตราส่วนประเมินค่า 5 ระดับ ตอนที่ 3 เป็นแบบสอบถามที่เกี่ยวกับการพัฒนาพฤติกรรมผู้ต้องขังที่กระทำความผิดเกี่ยวข้องกับคดียาเสพติดในเรือนจำจังหวัดน่าน 5 ด้าน มีลักษณะเป็นมาตราส่วนประเมินค่า 5 ระดับ ตอนที่ 4 เป็นแบบสอบถามที่เกี่ยวกับปัญหา อุปสรรค และข้อเสนอแนะซึ่งมีลักษณะเป็นคำถามปลายเปิด

1.3. การตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือ ผู้วิจัยได้นำแบบสอบถาม เพื่อหาคุณภาพของแบบสอบถาม โดยการหาความเที่ยงตรง และความเชื่อมั่น ดังนี้ 1) ขอคำแนะนำจากอาจารย์ที่ปรึกษาสารนิพนธ์และผู้เชี่ยวชาญเพื่อตรวจสอบเครื่องมือที่สร้างไว้ 2) หาความเที่ยงตรง (Validity) โดยการนำแบบสอบถามที่สร้างเสร็จ เสนอประธานคณะกรรมการที่ปรึกษาสารนิพนธ์ เพื่อขอความเห็นชอบและนำเสนอต่อผู้เชี่ยวชาญ แล้วนำมาปรับปรุงแก้ไขให้เหมาะสม จำนวน 5 คน เพื่อพิจารณาตรวจสอบความถูกต้อง และตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือ โดยหาค่าดัชนีความสอดคล้องระหว่างข้อคำถาม และวัตถุประสงค์ เป็นรายข้อ (Item Objective Congruence Index: IOC) เกณฑ์การแปลความหมาย ค่าดัชนีความสอดคล้องที่ยอมรับได้ เครื่องมือการวิจัยฉบับนี้ได้ค่าความเชื่อมั่น IOC ระหว่าง 0.80 - 1.00 ซึ่งอธิบายได้ว่าเครื่องมือมีความสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ 3) หาความเชื่อมั่นของเครื่องมือ (Reliability) นำแบบสอบถามที่ได้ปรับปรุงแก้ไขแล้วไปทดลองใช้ (Try out) กับประชากรที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย จำนวน 30 คน เพื่อหาค่าความเชื่อมั่นด้วยวิธีการหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (α - coefficient) ตามวิธีการของครอนบาค (Cronbach) ได้ค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับ เท่ากับ 0.910 4) นำแบบสอบถามที่ได้ปรับปรุงแก้ไขแล้วเสนอต่ออาจารย์ที่ปรึกษาสารนิพนธ์เพื่อขอความเห็นชอบและจัดพิมพ์แบบสอบถามฉบับสมบูรณ์ เพื่อใช้แจกกลุ่มตัวอย่างจริงในการวิจัยต่อไป

1.4 การเก็บรวบรวมข้อมูล มีขั้นตอนดังนี้ 1) การรวบรวมเอกสาร ข้อมูลจากหนังสือ บทความ งานวิจัยและเอกสารสิ่งพิมพ์ต่าง ๆ 2) สร้างแบบสอบถามและขอหนังสือจากผู้อำนวยการหลักสูตรฯ เพื่อลงพื้นที่เก็บรวบรวมข้อมูล 3) ส่งหนังสือขออนุญาตเก็บรวบรวมข้อมูลให้ผู้บัญชาการเรือนจำจังหวัดน่าน 4) ผู้วิจัยดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยตัวเองโดยแจกแบบสอบถามกับกลุ่มเป้าหมาย

จำนวน 278 5) การวิเคราะห์ข้อมูล โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปทางสถิติเพื่อให้ผลการวิจัยเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ

1.5 การวิเคราะห์ข้อมูล แบ่งออกเป็น 2 ส่วนคือ 1.5.1) การวิเคราะห์เชิงสถิติพรรณนา ดังนี้ (1) วิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของกลุ่มตัวอย่าง วิเคราะห์โดยการหาค่าความถี่ และค่าร้อยละ (2) วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน เกณฑ์ที่ใช้แปลผลข้อคำถามที่ได้จากการประเมินผล 1.5.2) การวิเคราะห์เชิงสถิติอนุมาน ในการทดสอบสมมติฐานนั้น ผู้วิจัยจะทำการวิเคราะห์ในส่วนของการพิจารณาความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรว่ามีมากน้อยเพียงใด โดยใช้ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของเพียร์สันเป็นค่าที่วัดความสัมพันธ์ เพื่อทดสอบสมมติฐานการวิเคราะห์ข้อมูลจากแบบสอบถามปลายเปิดวิเคราะห์โดยใช้เทคนิคการวิเคราะห์เนื้อหาประกอบบริบทนำเสนอเป็นความเรียงประกอบตาราง โดยการแจกแจงความถี่ของผู้ตอบคำถามปลายเปิด

2. การวิจัยเชิงคุณภาพ

2.1 ผู้ให้ข้อมูลสำคัญสำหรับการสัมภาษณ์เชิงลึกผู้วิจัยกำหนดผู้ให้ข้อมูลสำคัญจำนวน 9 คน โดยแบ่งออกเป็น 5 กลุ่ม

2.2 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นแบบสัมภาษณ์ ใช้เป็นแบบกึ่งโครงสร้างซึ่งมีสาระสำคัญ ดังนี้ 1) ศักยภาพการสร้างแบบสัมภาษณ์ที่ใช้ในการเก็บข้อมูลจากเอกสาร ตารางและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง 2) ศักยภาพคิด ทฤษฎีและเอกสารการวิจัยต่างๆที่เกี่ยวข้อง 3) ขอคำแนะนำจากอาจารย์ที่ปรึกษา 4) สร้างแบบสัมภาษณ์ให้ครอบคลุมวัตถุประสงค์ของการวิจัย 5) นำเสนอร่างเครื่องมือการวิจัยต่ออาจารย์ที่ปรึกษา 6) ปรับปรุงแก้ไข 7) จัดพิมพ์แบบสัมภาษณ์ในการวิจัยฉบับสมบูรณ์ และนำไปใช้

2.3 การเก็บรวบรวมข้อมูลตามขั้นตอน ดังนี้ 1) รวบรวมข้อมูลจากหนังสือ บทความ งานวิจัย และเอกสารสิ่งพิมพ์ต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง เพื่อสร้างแบบสัมภาษณ์ 2) ขอหนังสืออนุญาตเก็บรวบรวมข้อมูลจากเจ้าหน้าที่ ถึงผู้ให้ข้อมูลสำคัญเพื่อขอความอนุเคราะห์ในการให้สัมภาษณ์ 3) ทำการนัดวัน เวลาและสถานที่กับผู้ให้ข้อมูลสำคัญเพื่อสัมภาษณ์ตามที่กำหนดไว้ 4) เก็บรวบรวมข้อมูลโดยการสัมภาษณ์กับผู้ให้ข้อมูลสำคัญ จำนวน 9 คน ด้วยตัวเอง ตามวัน เวลาและสถานที่ที่กำหนดไว้ 5) ใช้วิธีการสัมภาษณ์เชิงลึกและทำการบันทึกข้อมูล 6) นำข้อมูลดิบที่ได้มารวบรวม เพื่อวิเคราะห์โดยวิธีการที่เหมาะสมและนำเสนอต่อไป

2.4. การวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยวิเคราะห์ข้อมูลจากการสัมภาษณ์ และทำการจัดกลุ่มข้อมูลตามสาระสำคัญของประเด็นการสัมภาษณ์ จากนั้นจะทำการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงเนื้อหาโดยวิธีการ ดังนี้ 1) นำข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์มาถอดเสียงและบันทึกเป็นข้อความ 2) นำข้อความจากการสัมภาษณ์และการจดบันทึกมาจำแนกเป็นประเด็นและเรียบเรียงเฉพาะประเด็นที่เกี่ยวข้องกับวัตถุประสงค์การวิจัย 3) วิเคราะห์คำให้สัมภาษณ์ของผู้ให้ข้อมูลสำคัญตามวัตถุประสงค์การวิจัย โดยใช้เทคนิคการวิเคราะห์เนื้อหาประกอบบริบท 4) สังเคราะห์ข้อมูลตามวัตถุประสงค์การวิจัยและนำเสนอต่อไป

ผลการวิจัย

1. การศึกษาระดับการพฤติกรรมผู้ต้องขังที่กระทำความผิดเกี่ยวข้องกับคดียาเสพติดในเรือนจำจังหวัดน่าน พบว่า โดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{x} = 3.46$, S.D.= 0.78) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน สรุปได้ดังนี้ 1) ด้านการจัดการศึกษา โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{x} = 3.70$, S.D.= 0.79) 2) ด้านการฝึกวิชาชีพ โดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{x} = 3.46$, S.D.=0.89) 3) ด้านการอบรมศีลธรรม โดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{x} = 3.46$, S.D.= 1.00) 4) ด้านการจัดสวัสดิการ โดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{x} = 3.24$, S.D.= 1.03) 5) ด้านโปรแกรมการแก้ไข โดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{x} = 3.45$, S.D.= 1.00)

2. การศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างหลักพุทธธรรมกับการพัฒนาพฤติกรรมผู้ต้องขังที่กระทำความผิดเกี่ยวข้องกับคดียาเสพติดในเรือนจำจังหวัดน่าน พบว่า โดยภาพรวม มีความสัมพันธ์เชิงบวกในระดับสูงมาก ($R = 0.800^{**}$) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน สรุปได้ ดังนี้ (1) ด้านการจัดการศึกษา มีความสัมพันธ์เชิงบวกในระดับค่อนข้างสูง ($r = 0.643^{**}$) (2) ด้านการฝึกวิชาชีพ มีความสัมพันธ์เชิงบวกในระดับค่อนข้างสูง ($r = 0.621^{**}$) (3) ด้านการอบรมศีลธรรม มีความสัมพันธ์เชิงบวกในระดับค่อนข้างสูง ($r = 0.654^{**}$) (4) ด้านการจัดสวัสดิการ มีความสัมพันธ์เชิงบวกในระดับปานกลาง ($r = 0.595^{**}$) (5) ด้านโปรแกรมการแก้ไข มีความสัมพันธ์เชิงบวกในระดับค่อนข้างสูง ($r = 0.783^{**}$) และผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างหลักพุทธธรรมกับการพัฒนาพฤติกรรมผู้ต้องขังที่กระทำความผิดเกี่ยวข้องกับคดียาเสพติดในเรือนจำจังหวัดน่าน มีความสัมพันธ์กันโดยพิจารณาเป็นรายด้าน ดังนี้ (1) กายภาวนา การพัฒนากาย มีความสัมพันธ์เชิงบวกในระดับค่อนข้างสูง ($r = 0.717^{**}$) (2) ศีลภาวนา การพัฒนาความประพฤติ มีความสัมพันธ์เชิงบวกในระดับค่อนข้างสูง ($r = 0.710^{**}$) (3) จิตตภาวนา การพัฒนาจิตใจ มีความสัมพันธ์เชิงบวกในระดับค่อนข้างสูง ($r = 0.681^{**}$) (4) ปัญญาภาวนา การพัฒนา มีความสัมพันธ์เชิงบวกในระดับค่อนข้างสูง ($r = 0.608^{**}$)

3. การบูรณาการหลักพุทธธรรมเพื่อพัฒนาพฤติกรรมผู้ต้องขังที่กระทำความผิดเกี่ยวข้องกับคดียาเสพติดในเรือนจำจังหวัดน่าน

การบูรณาการหลักพุทธธรรม (ภาวนา 4) กับการพัฒนาพฤติกรรมผู้ต้องขังที่กระทำความผิดเกี่ยวข้องกับคดียาเสพติดในเรือนจำจังหวัดน่าน สรุปได้ดังนี้ 1) กายภาวนา การพัฒนากาย ส่งเสริมสนับสนุนให้ผู้ต้องขังทุกคนควรมีปัจจัย 4 ตามหลักสิทธิมนุษยชนให้มีความสุขตามอัตภาพ จัดให้มีเสื้อผ้าเครื่องนุ่งห่ม ที่นอนถูกสุขลักษณะ อาหารสะอาดถูกต้องตามหลักโภชนาการ เข้าถึงการบริการทางการแพทย์เท่าเทียม มีร้านสวัสดิการสงเคราะห์ผู้ต้องขังเป็นทางเลือกให้ได้ซื้อสินค้า อาหาร สิ่งของเครื่องใช้ ภายใต้กฎระเบียบสิ่งของต้องห้าม ฝึกระเบียบวินัยตามนโยบายกรมราชทัณฑ์ 5 ก้าวอย่าง ก้าวที่ 3 สร้างระเบียบวินัยสามารถปรับตัวกับสังคมภายในเรือนจำ กิจกรรมนันทนาการ ดนตรีบำบัด กีฬาบำบัด

พัฒนาร่างกายให้แข็งแรงสมบูรณ์ทั้งกาย 2) ศิลภาวนา การพัฒนาความประพฤติ เพื่อให้ผู้ต้องขังทุกคนได้เข้าสู่กระบวนการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมตรง เรือนจำจังหวัดน่านจะต้องดำเนินการตามแผนการปฏิบัติต่อผู้ต้องขัง โดยจะต้องประชุมจำแนกลักษณะผู้ต้องขังเข้าใหม่เป็นประจำทุกเดือนให้ผู้ต้องขังทุกคนซึ่งเริ่มตั้งแต่กระบวนการรับตัวผู้ต้องขังเข้าใหม่ ศึกษารวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับประวัติความเป็นมาของผู้ต้องขังแต่ละคน วางแผนการปฏิบัติต่อผู้ต้องขังตามความเหมาะสมแต่ละบุคคล นำแผนที่กำหนดไปปฏิบัติ ให้ได้รับการอบรมโปรแกรมการแก้ไขที่เหมาะสมตามลักษณะแห่งคดีและพฤติกรรมกระทำผิดซึ่งในระหว่างต้องโทษอยู่นั้นก็จะมีการฝึกวิชาชีพตามความถนัด เพื่อให้เกิดการเรียนรู้ พัฒนาทักษะด้านอาชีพ ความชำนาญสามารถนำไปประกอบเป็นอาชีพภายหลังพ้นโทษ 3) จิตตภาวนา การพัฒนาจิตใจให้มีความสำคัญเรื่องพื้นฐานทางด้านจิตใจเป็นหลัก ซึ่งการพัฒนาจิตใจเป็นจุดเริ่มต้นของการพัฒนาด้านเป็นคนดีกลับสู่สังคม และเป็นหัวใจของการพัฒนาด้านอื่นๆ โดยนำหลักธรรมตามหลักศาสนาเป็นแนวทางในการพัฒนาพฤติกรรมให้ผู้ต้องขัง ได้เกิดสติ ระลึกได้ คิดดี ทำดีกลับตัวกลับใจสร้างความปลอดภัยให้สังคมในการดำเนินการบำบัด แก้ไขฟื้นฟู ทางเรือนจำได้ดำเนินการจัดอบรมด้านศีลธรรม หลักสูตรศีลคสาสมาธิ เพื่อให้ผู้เข้ารับการอบรมทราบถึงการปฏิบัติสมาธิเบื้องต้นสามารถควบคุมอารมณ์ได้ ไม่ฟุ้งซ่าน รวมไปถึงกิจกรรมนันทนาการ คลายความเครียด สามารถนำความรู้ความเข้าใจที่ได้ไปใช้ในชีวิตประจำวันได้ 4) ปัญญาภาวนา การพัฒนาปัญญา ส่งเสริมสนับสนุนให้ผู้ต้องขังทุกคนได้เข้าถึงการศึกษาขั้นพื้นฐาน จัดให้ผู้ต้องขังเข้าถึงระบบการจัดการศึกษาแก่ผู้ต้องขังระดับต่าง ๆ เพื่อนำความรู้ ทักษะมาพัฒนาเสริมสร้างการประกอบอาชีพอย่างสุจริตชนในสังคมภายหลังพ้นโทษ และสามารถกลับตนเป็นพลเมืองที่ดีไม่หวนมากระทำความผิดซ้ำและยุ่งเกี่ยวกับยาเสพติด ซึ่งเรือนจำมีการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน ระดับผู้ไม่รู้หนังสือ ระดับประถมศึกษา ระดับมัธยมศึกษา การจัดการศึกษาสายสามัญและสายวิชาชีพ ฝึกวิชาชีพประจำกองงาน อีกทั้งโครงการพระราชทานอีกมากมาย อาทิเช่น โครงการห้องสมุดพร้อมปัญญา โครงการโคกหนองนาโมเดลและความหวัง เป็นการเตรียมความพร้อมก่อนปล่อยตัวให้ผู้ต้องขังได้ปรับตัวเข้ากับสังคมภายนอกได้อย่างมีประสิทธิภาพ ไม่หวนกลับมากระทำความผิดซ้ำ

อภิปรายผลการวิจัย

ผลการวิจัยเรื่อง “การบูรณาการหลักพุทธธรรมเพื่อพัฒนาพฤติกรรมผู้ต้องขังที่กระทำความผิดเกี่ยวข้องกับคดียาเสพติดในเรือนจำจังหวัดน่าน” สามารถอภิปรายได้เป็น 3 ประเด็นหลัก ดังนี้

1. ระดับการพฤติกรรมผู้ต้องขังที่กระทำความผิดเกี่ยวข้องกับคดียาเสพติดในเรือนจำจังหวัดน่าน โดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{x} = 3.46$, S.D. = 0.78) ซึ่งสะท้อนให้เห็นว่ายังมีความจำเป็นในการส่งเสริมและพัฒนาในทุกมิติ โดยเฉพาะในด้านที่ยังต่ำกว่าระดับมาก ด้านที่มีระดับค่าเฉลี่ยสูงที่สุดคือ ด้านการจัดการศึกษา ($\bar{x} = 3.70$) ซึ่งสอดคล้องกับนโยบายของกรมราชทัณฑ์ในการส่งเสริมการศึกษา

ขั้นพื้นฐานและวิชาชีพให้กับผู้ต้องขัง เพื่อให้สามารถประกอบอาชีพได้อย่างสุจริตหลังพ้นโทษ อันเป็นกลไกสำคัญในการลดอัตราการกระทำผิดซ้ำ (วราพร องค์กรลอย, 2564)

ขณะที่ ด้านการฝึกวิชาชีพ การอบรมศีลธรรม และการจัดสวัสดิการ อยู่ในระดับปานกลาง ซึ่งแสดงให้เห็นถึงข้อจำกัดด้านทรัพยากร เวลา หรือความต่อเนื่องของโปรแกรมการดำเนินงาน โดยเฉพาะด้านการจัดสวัสดิการ ที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด ($\bar{x} = 3.24$) อาจบ่งชี้ถึงปัญหาในการดูแลความเป็นอยู่ตามสิทธิมนุษยชนพื้นฐานของผู้ต้องขัง

2. ความสัมพันธ์ระหว่างหลักพุทธธรรมกับการพัฒนาพฤตินิสัยผู้ต้องขังที่กระทำความผิดเกี่ยวข้องกับคดียาเสพติดในเรือนจำจังหวัดน่าน พบว่า หลักพุทธธรรมมีความสัมพันธ์เชิงบวกในระดับสูงมากกับพฤตินิสัยของผู้ต้องขัง ($r = 0.800, p < .01$) โดยเฉพาะ โปรแกรมการแก้ไข ($r = 0.783$) ซึ่งมีค่าสูงสุดสะท้อนให้เห็นว่าเมื่อมีการอบรมพุทธธรรมที่เน้นการปฏิบัติและการบูรณาการเข้ากับชีวิตประจำวัน ผู้ต้องขังจะสามารถปรับเปลี่ยนพฤติกรรมได้อย่างมีประสิทธิภาพ (ชาติชาย พิทักษ์ธนาคม, 2561)

ในมิติของ ภาวนา 4 ได้แก่ กายภาวนา ศีลภาวนา จิตตภาวนา และปัญญาภาวนา ล้วนมีความสัมพันธ์เชิงบวกในระดับค่อนข้างสูงกับพฤตินิสัยของผู้ต้องขัง โดย กายภาวนา มีค่าสัมประสิทธิ์สูงสุด ($r = 0.717$) แสดงให้เห็นถึงความสำคัญของการจัดสิ่งแวดล้อมที่เหมาะสม และการส่งเสริมสุขภาพร่างกายที่ดีเป็นพื้นฐานของการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมที่ยั่งยืน สอดคล้องกับงานวิจัยของ บัญชา โชติกำจร (2563) ที่พบว่า การบูรณาการหลักธรรมภาวนา 4 มีอิทธิพลต่อการพัฒนาแนวคิด ทศนคติ และพฤติกรรมของผู้ที่เคยกระทำความผิด ให้สามารถกลับตัวเป็นคนดีในสังคมได้อย่างยั่งยืน

3. การบูรณาการหลักพุทธธรรมเพื่อพัฒนาพฤตินิสัยผู้ต้องขังที่กระทำความผิดเกี่ยวข้องกับคดียาเสพติดในเรือนจำจังหวัดน่าน ผลการวิจัยเชิงคุณภาพเสนอแนวทางการบูรณาการหลักพุทธธรรม (ภาวนา 4) กับกิจกรรมในเรือนจำอย่างเป็นระบบ โดยมีรายละเอียดสำคัญ ดังนี้

กายภาวนา: มุ่งส่งเสริมสุขภาพร่างกายของผู้ต้องขังด้วยการจัดให้มีอาหารที่ถูกสุขลักษณะ เครื่องนุ่งห่มการดูแลสุขภาพ และกิจกรรมนันทนาการต่าง ๆ รวมถึงการสร้างระเบียบวินัยตามนโยบาย “5 ก้าวย่าง” ของกรมราชทัณฑ์ เพื่อเป็นพื้นฐานของการพัฒนาในด้านอื่น

ศีลภาวนา: มุ่งเน้นการสร้างวินัยและการปรับพฤติกรรมผ่านการแยกจำแนกผู้ต้องขัง การวางแผนรายบุคคล และการอบรมผ่านโปรแกรมการแก้ไขตามลักษณะของคดี ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดการปฏิบัติต่อผู้ต้องขังอย่างจำเพาะบุคคล (individualized treatment)

จิตตภาวนา: ให้ความสำคัญกับการพัฒนาจิตใจโดยใช้หลักธรรมของศาสนา เช่น สติ สมาธิ และศีลธรรม ผ่านการอบรมหลักสูตรสัจธรรมสมาธิ การฟังธรรม การทำสมาธิ และกิจกรรมคลายเครียด เพื่อสร้างภูมิคุ้มกันทางจิตใจ ลดโอกาสการกระทำผิดซ้ำ

ปัญญาภาวนา: สนับสนุนให้ผู้ต้องขังเข้าถึงการศึกษาทุกระดับ ทั้งสายสามัญและสายอาชีพ

รวมถึงการจัดกิจกรรมเสริมปัญญา เช่น ห้องสมุด โครงการโคกหนองนา เพื่อเตรียมความพร้อมก่อนปล่อยตัวให้สามารถกลับสู่สังคมได้อย่างมีประสิทธิภาพ (ปุณณภา ปริเมธาชัย, 2562)

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะเชิงปฏิบัติการ

1.1 เรือนจำจังหวัดน่านควรเพิ่มกองงานฝึกวิชาชีพให้หลากหลาย พอเพียงต่อจำนวนความต้องการ ความถนัด ความสามารถ และความเหมาะสมของผู้ต้องขังให้เป็นรูปธรรมมากขึ้น

1.2 เรือนจำจังหวัดน่านควรจัดสวัสดิการให้แก่ผู้ต้องขังทุกคน ได้มีสภาพความเป็นอยู่ สุขอนามัย อาหารถูกหลักโภชนาการ เข้าถึงการบริการทางการแพทย์อย่างเท่าเทียมกับบุคคลภายนอก จัดให้มีร้านค้าส่งเคราะห์ผู้ต้องขังจำหน่ายในราคาและคุณภาพที่เหมาะสม

1.3 เรือนจำจังหวัดน่านควรจัดให้ผู้ต้องขังทุกคนได้ผ่านรับการอบรมโปรแกรมการแก้ไขฟื้นฟูผู้ต้องขังที่กระทำผิดเกี่ยวข้องกับคดียาเสพติดและโปรแกรมที่เกี่ยวข้อง เพื่อให้ผู้ต้องขังทุกคนเกิดความรู้ความเข้าใจ เป็นการเตรียมความพร้อมก่อนปล่อยให้ผู้ต้องขังไม่หวนกลับมากระทำผิดซ้ำ

1.4 เรือนจำจังหวัดน่านควรนำหลักพุทธธรรมมาบูรณาการเพื่อพัฒนาพฤตินิสัยผู้ต้องขัง โดยนำหลักธรรมทางศาสนามาพัฒนาจิตใจ อันเป็นรากฐานของการพัฒนาด้านอื่น ๆ

2. ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรนำการศึกษาผลการบูรณาการหลักพุทธธรรมเพื่อพัฒนาพฤตินิสัยผู้ต้องขังที่กระทำผิดเกี่ยวข้องกับคดียาเสพติดไปทดลองใช้ เพื่อเป็นแนวทางในการปรับปรุง แก้ไขฟื้นฟู พัฒนาพฤตินิสัยผู้ต้องขังผู้ต้องขังเพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดแก่ผู้ต้องขัง

2.2 ควรมีการนำหลักธรรมอื่นมาประยุกต์ใช้ในการพัฒนาพฤตินิสัยผู้ต้องขังที่กระทำผิดเกี่ยวข้องกับคดียาเสพติด เพื่อให้เกิดรูปแบบการพัฒนาพฤตินิสัยผู้ต้องขังที่หลากหลายมากขึ้น

2.3 ควรศึกษาวิจัยเกี่ยวกับปัจจัยที่มีผลกระทบต่อการกระทำผิดซ้ำผู้ต้องขังที่กระทำผิดเกี่ยวข้องกับคดียาเสพติดในเรือนจำจังหวัดน่าน

องค์ความรู้ใหม่

การพัฒนาพหุตินิสัยผู้ต้องขังที่กระทำความผิดเกี่ยวข้องกับคดีอาชญากรรมในเรือนจำจังหวัดน่าน ประกอบด้วย 1) ด้านการจัดการศึกษา 2) ด้านการฝึกวิชาชีพ 3) ด้านการอบรมศีลธรรม 4) ด้านการจัดสวัสดิการ 5) ด้านโปรแกรมการแก้ไข โดยนำหลักทฤษฎี 4 มาประยุกต์ใช้ซึ่งประกอบด้วย 1) กายภาวนา การพัฒนากาย 2) ศิลภาวนา การพัฒนาความประพฤติ 3) จิตตภาวนา การพัฒนาจิตใจ 4) ปัญญาภาวนา การพัฒนาปัญญา โดยผู้วิจัยได้สรุปเป็นองค์ความรู้ที่ได้สังเคราะห์จากการวิจัย คือ “OMWEE Model” ดังแผนภาพที่ 1 สามารถอธิบายได้ ดังนี้

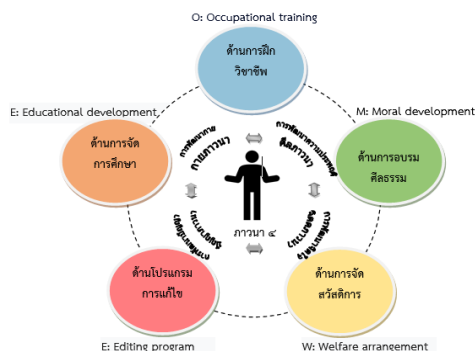
O : Occupational training คือ กระบวนการฝึกฝน พัฒนาตนเอง เสริมสร้างทักษะวิชาชีพ ฝึกอบรมให้ตั้งอยู่ในระเบียบวินัย ฝึกความอดทน ไม่เบียดเบียนหรือก่อความเดือดร้อนเสียหาย อยู่ร่วมกับผู้อื่นได้ดี

M : Moral development คือ กระบวนการพัฒนาจิตใจ ให้เข้มแข็งมั่นคงเจริญงอกงาม ด้วยคุณธรรมทั้งหลาย ตระหนักรู้ ก่อให้เกิดปัญญานำไปใช้แก้ไขปัญหที่เกิดขึ้นได้อย่างมีสติ โดยนำเอาหลักธรรมคำสอนในพระพุทธศาสนาเป็นแนวทางในการประพฤติปฏิบัติ

W : Welfare arrangement คือ กระบวนการช่วยส่งเสริมสร้างสุขอนามัย ความเป็นอยู่ ด้วยปัจจัย 4 เสริมสร้างร่างกายแข็งแรง มีกิจกรรมนันทนาการ กีฬา ดนตรี ช่วยให้เกิดการผ่อนคลายจิตใจไม่ฟุ้งซ่าน

E : Editing program คือ โปรแกรมการเรียนรู้ที่จะช่วยพัฒนาความคิด จิตใจ ฟุ้งฟุ้งแก้ไขพหุตินิสัยผู้เข้าอบรมตรงกับลักษณะการกระทำผิด เสริมสร้างทัศนคติที่ดี ค่านิยมของสู่สังคม

E : Educational development คือ กระบวนการขัดเกลาสติปัญญา ก่อให้เกิดการเรียนรู้ การศึกษา พัฒนาสติปัญญา พัฒนาทักษะต่อยอดอาชีพสามารถนำไปใช้ในการดำรงชีวิตประจำวันได้อย่างเหมาะสม

ภาพที่ 1 องค์ความรู้ใหม่

เอกสารอ้างอิง

- ชาติชาย พิทักษ์ธนาคม. (2557). การพัฒนาพฤติกรรมตามหลักภาวนา 4. (สารนิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาพุทธจิตวิทยา). บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- บัญชา โชติกำจร. (2566). การบูรณาการหลักพุทธธรรมเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตที่ยั่งยืนของชุมชนบ้านสบซุ่น อำเภอท่าวังผา จังหวัดน่าน. (สารนิพนธ์หลักสูตรรัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต). น่าน: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- ปณณภา ปริเมธชัย. (2565). การบูรณาการหลักพุทธธรรมเพื่อพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ของสำนักงานศิลปวัฒนธรรมร่วมสมัย กระทรวงวัฒนธรรม. (ปริญาปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์). บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- พรรณวดี คำไชยวงศ์. (2562). การเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมและความสำเร็จในการกลับคืนสู่สังคม: จากนักโทษสู่คนดี. (ปริญาศิลปศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาอาชีววิทยาและงานยุติธรรม). บัณฑิตวิทยาลัย: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- วราพร อดะลอย. (2565). การบูรณาการหลักพุทธธรรมเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตของผู้ต้องขังในเรือนจำจังหวัดนนทบุรี. (ปริญาปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์). บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- สมบูรณ์ สิงห์มณี. (2564). การพัฒนาศักยภาพด้านการฝึกวิชาชีพผู้ต้องขังเรือนจำกลางเชียงราย. (วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการพัฒนาสังคม). เชียงราย: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.